

MAKS WEBER

METODOLOGIJA SOCIOLOŠKIH
ISTRAŽIVANJA

OSNOVNI METODOLOŠKI PROBLEMI

- Shvatanje načela izbora predmeta istraživanja
- Stav nauke prema kulturnim vrijednostima
- Način objašnjavanja društvenih pojava
- Pojemovna struktura idealnih tipova

IZBOR PREDMETA ISTRAŽIVANJA

- Ne postoje objektivni kriterijumi za izbor predmeta istraživanja
- Jedino se sa vrijednosnog stanovišta može ocijeniti na šta treba usmjeriti istraživanja
- Izbor istraživačkog problema dakle zavisi od sadržaja kulture

- Ako je u nekoj kulturi osnovna vrijednost podizanje materijalnog standarda i ako je sve u društvu podređeno tom cilju, tom kulturnom vrijednošću će se rukovoditi i naučna istraživanja
- Mijenjanje usmjerenosti kulture mijenja se i usmjerenost nauke (bivša Jugoslavija i zemlje „Zapada“)

IRACIONALAN KARAKTER VRIJEDNOSTI

- Ne postoje objektivne vrijednosti i jedinstven vrijednosni sistem
- Stvarnost je iracionalna u vrijednosnom pogledu
- Ljudi iracionalnim životnim porivima zauzimaju svoja vrijednosna stanovišta
- Vrijednosna stanovišta se međusobno sukobljavaju
- U nauci je neminovan izbor jednog od vrijednosnih stanovišta

ODNOS NAUKE PREMA DRUŠTVENOJ PRAKSI

- Nauka ne može uticati na vrijednosne stavove
 1. I sama je izgrađena na nekom vrijednosnom stanovištu i stoga nije u stanju da ga kritikuje
 2. Iracionalan karakter vrijednosti

POLJE UTICAJA NAUKE NA VRIJEDNOSTI

- Nauka može:

1. Pojmovno da razradi izabrano vrijednosno stanovište, objasni njegov smisao, pokaže šta ono znači i šta treba uraditi da bi se ono oživotvorilo
2. Da ispita objektivne mogućnosti i društvene troškove ostvarivanja usvojenog vrijednosnog stanovišta, da li je ono ostvarivo

3. Pronaći racionalna sredstva za ostvarenje izabranog vrijednosnog stanovišta

Primjer: socijalizam, demokratija

Dakle, nauka ipak može na izvjestan način da doprinese da praktična djelatnost postane racionalnija i uspješnija

OBJAŠNJENJE DRUŠTVENIH POJAVA

- Začetnik sociologije razumijevanja
- Objašnjenje i razumijevanje su dvije različite epistemološke kategorije
- Naučno objašnjenje se zasniva na izvođenju pojedinačnih pojava iz nekih opštih teorijskih stavova i konkretnih početnih uslova tih pojava

NAUČNO OBJAŠNENJE

OPŠTI TEORIJSKI
STAVOVI

POČETNI USLOVI
POJAVE

RAZUMIJEVANJE

- Pristalice razumijevanja smatraju da opšti teorijski stavovi nemaju veću vrijednost u objašnjavanju društvenih pojava
- Nauka može rasvijetliti društvene pojave tako što će otkriti smisao i značenje koje je u njima sadržano i koje ih povezuje sa širim kulturno-istorijskim cjelinama
=razumijevanje

- Razumijevanje nekog umjetničkog djela je postignuto ako je shvaćena umjetnikova vizija svijeta, umjetnikov stil, šta je umjetnik htio svojim djelom da postigne, kako se to djelo uklapa u umjetnikovo cjelokupno stvaralaštvo i kulturno-istorijsko stanje određenog vremena/Njegoš
- Statut neke organizacije se može razumjeti ako se ona shvati kao dio šire smisaone cjeline koju predstavlja društvo i njegova kultura/Statut UCG

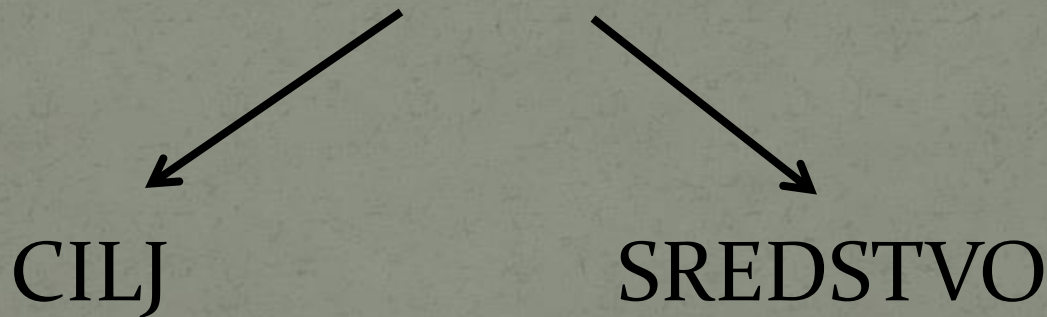
- Razumijevanje ne može da zamijeni otkrivanje uzročnih odnosa ali može da ima heurističku ulogu
- Razumijevanje smisla i značenja može samo da upotpuni objašnjenje pojave ali ne i da otkrije uzroke njenog pojavljivanja i postojanja
- Razumijevanje prijateljstva, praznovanje Božića ili Bajrama
- POJAVA
- SMISAO i ZNAČENJE
- KULTURNO-ISTORIJSKA CJELINA

SOCIOLOGIJA

- Sociologija je nauka koja hoće tumačeći da razumije društveno djelanje i time uzročno objasni njegov tok i posledice
- Razumjeti se mogu samo oni oblici ljudskog ponašanja koji imaju subjektivni smisao
- Subjektivni smisao se sastoji u tome što lice koje se ponaša ima predstavu o određenom cilju i sredstvima pomoću kojih smatra da taj cilj može postići

- Sociologija je nauka o smisaonim oblicima ponašanja koji se mogu razumjeti pomoću osnovnih kategorija **cilja i sredstava**

STUDIRANJE

NOMINALIZAM

- Društvo je rezultat djelovanja pojedinaca koji ga sačinjavaju
- Razumjeti se mogu samo oblici individualnog ponašanja
- U proučavanju društva osnovno je shvatiti smisao kojim se u oblastima svoga djelovanja rukovode pojedinci
- Prednost društvenih nauka u odnosu na prirodne leži u mogućnosti da se razumije ponašanje pojedinca kao elementa društvene cjeline

RAZUMIJEVANJE

- Razumijevanje se odnosi na psihički sadržaj raznih oblika ponašanja
- Dvije grupe razumijevanja
 1. Razumijevanje smisla ponašanja
 2. Razumijevanje pobuda ponašanja

RAZUMIJEVANJE SMISLA PONAŠANJA

- Razumijevanje zamišljenog smisla nekog djelovanja i otkrivanje subjektivno shvaćene veze između usvojenih ciljeva i sredstava koji se upotrebljavaju za njegovo postizanje/ za racionalno i iracionalno ponašanje
- Razumijevanje emotivno-afektivnog ponašanja traži sposobnost uživljavanja/ gubitak kuće u zemljotresu
- Estetičko-umjetničko razumijevanje

RAZUMIJEVANJE POBUDA PONAŠANJA

- Viši stepen razumijevanja u kome se psihološko razumijevanje povezuje sa objašnjenjem odnosi se na pobude racionalnog i iracionalnog tipa
- Otkrivanjem pobuda otkriva se uzročna veza ponašanja i šire smisaone veze sa drugim oblicima ponašanja/ambiciozno ponašanje

USLOVI RAZUMIJEVANJA

- Svako saznanje putem naučnog razumijevanja treba da zadovolji dva uslova:
 1. Da bude smisaono adekvatno/tumačenje nekog ponašanja čiji se djelovi nalaze u smisaonoj vezi tipičnoj za neku kulturu/romantičnost francuza, hrabrost crnogoraca
 2. Uzročno adekvatno /kada se na osnovu iskustvenih uopštavanja može zaključiti da postoji vjerovatnoća da se oni zaista dešavaju na taj način/redosled pojava/leptir

IDEALNI TIP

- Sredstvo za objašnjenje društvenih pojava
- Idealni tip preuveličava i idealizuje osobine neke pojave, pokazuje kako bi izgledalo neko ponašanje ili neki društveni oblik kada bi njegov osnovni smisao došao do punog izražaja
- Idealni tip kao idealizacija nekog oblika ponašanja služi kao standard pomoću koga se može utvrditi koliko i u kom pravcu od njega odstupaju pojedini konkretni slučajevi ponašanja/homo oeconomicus, student sociologije